

Chat Control 2.0 -Ett säkerhetssamhälle eller övervakningssamhälle?

- En kvalitativ innehållsanalys av EU:s policydokument och dess förhållande till övervakningssamhälle

Dana Alkabi
Lovisa Bard

Abstrakt

This paper explores the potential impact of the proposed EU chat control policy on the emergence of a surveillance society. By examining the theoretical frameworks of Michel Foucault's panopticon theory, David Lyon's theory of the surveillance society, and Shoshana Zuboff's concept of surveillance capitalism, insights are gained that can help answer the research question: "Does the EU's chat control policy contribute to the rise of a surveillance society?"

Drawing upon Foucault's panopticon theory, the analysis argues that the continuous monitoring and reporting requirements for online child sexual abuse create a structure reminiscent of a panopticon. Citizens may feel constantly surveilled and disciplined, leading to self-discipline and self-censorship that diminish individual autonomy and freedom.

Lyon's theory of the surveillance society adds another dimension by highlighting how data collection and technological surveillance are used as tools to maintain power relations. The EU's chat control policy grants private companies and authorities the authority to monitor and control individuals' online behavior, potentially resulting in a concentration of power and a reduction of individual privacy and autonomy. Private companies can exploit surveillance mechanisms through surveillance capitalism, further reinforcing the structures of the surveillance society.

Zuboff's theory of surveillance capitalism sheds light on how private companies can profit from the collection of user data. The EU's chat control policy presents an opportunity for companies to monetize the management of the issue of online sexual abuse. By collaborating with authorities and participating in the surveillance process, companies can integrate themselves into the surveillance society and leverage user data to drive their business models. This can lead to a further concentration of power and diminished individual freedom.

This research provides insights into how the EU's chat control policy may contribute to the emergence of a surveillance society by connecting theoretical perspectives and analyzing the contents of the regulation. Applying Foucault's panopticon theory highlights similarities between the policy's requirements for continuous monitoring and the structure of the panopticon, indicating the potential for increased social control and reduced individual freedom.

Applying Lyon's theory of the surveillance society, we discuss how data collection and technological surveillance can be used to maintain power relations. The EU's chat control policy grants private companies and authorities the power to monitor and control individuals' online behavior, potentially leading to increased centralization of power and reduced privacy. Applying Zuboff's theory of surveillance capitalism, we also discuss how companies can profit from collected user data. The EU's chat control policy offers companies the opportunity to profit economically by addressing the issue of online sexual abuse, which can strengthen the structures of the surveillance society and lead to an increased concentration of power.

In conclusion, the research and analysis demonstrate that the EU's chat control policy has the potential to contribute to the emergence of a surveillance society. By applying theoretical perspectives such as Foucault's panopticon theory, Lyon's theory of the surveillance society, and Zuboff's concept of surveillance capitalism, we can understand the structures and mechanisms involved in the implementation of the regulation. Further research can deepen our understanding of the effects and consequences of surveillance capitalism on individual rights and privacy and help shape future policy decisions in a responsible and balanced manner.

Nyckelord: EU, chat control-policy, övervakningssamhälle, Michel Foucault, panoptikon-teori, David Lyon, Shoshana Zuboff, övervakningskapitalism, kontinuerlig övervakning, självdisciplin, självzensur, maktrelationer, datainsamling, teknologisk övervakning, integritet, autonomi, koncentration av makt, barnsexuella övergrepp online, privat företag, reglering, skydd av barn, balans, forskning

Antal ord: 7855

KÄLLFÖRTECKNING

KÄLLFÖRTECKNING	3
1. INLEDNING	4
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	5
2.1 RELATIONEN MELLAN AI OCH POLITIK	6
2.2 SOCIAL KONTROLL, ÖVERVAKNING OCH DISCIPLIN	6
3. BAKGRUND	7
3.1 BAKGRUND TILL FÖRSLAGET	7
4. METOD OCH MATERIAL	8
4.1 KVALITATIV INNEHÅLLSANALYS	8
4.2 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH URVAL	9
4.2.1 KODNING	9
4.3 AVGRÄNSNINGAR	10
4.4 POTENTIELLA PROBLEM OCH RISKER	11
5. TEORIER	13
5.1 PANOPTIKON OCH DISCIPLIN	13
5.2 ÖVERVAKNINGSSAMHÄLLET	14
5.3 ÖVERVAKNINGSKAPITALISM	15
6. RESULTAT	16
7. RESULTAT/ANALYS	17
7.1 ANALYS AV MICHEL FOUCALTS PANOPTIKON-TEORI	17
7.1.1 BEVIS FÖR STÄNDIG ÖVERVAKNING	17
7.1.2 EFFEKTER PÅ BETEENDE	19
7.2 ANALYS AV DAVID LYONS ÖVERVAKNINGSSAMHÄLLE	19
7.2.1 DATAINSAMLING	19
7.2.2 TEKNOLOGISK ÖVERVAKNING	20
7.3 ANALYS AV SHOSHANA ZUBOFFS ÖVERVAKNINGSKAPITALISM	21
7.3.1 EKONOMSIK VINNING FRÅN DATA	21
7.3.2 FÖRETAGENS ROLL	22
8. AVSLUTANDE DISKUSSION	23
9. KÄLLFÖRTECKNING	26
10. BILAGA	28

1. INLEDNING

Vi bebor en era intensivt präglad av accelererad teknisk utveckling, en period då den digitala sfären inte bara genomtränger vår vardag utan även har blivit ett essentiellt verktyg för politiska åtgärder och lagstiftning. Detta landskap av framväxande teknik presenterar otaliga möjligheter men också komplexa utmaningar. En av dessa utmaningar är att upprätthålla balansen mellan säkerhet och personlig integritet. Det är ur denna problemställning vår forskningsfråga tar form: "Bidrar EU:s chat control-policy till framväxten av ett övervakningssamhälle?"

Enligt Sveriges justitieminister, har det uttryckts ett behov av att nyansera diskussionen kring denna fråga (SVD, 2023). Vi håller med. Denna fråga berör inte enbart oss forskare utan sträcker sig över alla samhällsskikt. Frågan är universell och berör oss alla oavsett kön, ålder eller bakgrund. Varje dag interagerar vi med teknik och delar bitar av oss själva online, ofta omedvetna om potentiella konsekvenser. I skenet av denna utveckling har EU:s förslag om digital meddelandeövervakning, populärt kallad "chat control", föreslagits.

EU-kommissionens förslag om Chat Control belyser de komplexa utmaningar som digitalisering och individens säkerhet på nätet medför. Målet med förslaget är att förhindra och bekämpa sexuella övergrepp mot barn online, men dess metoder - övervakning av digital kommunikation - har rönt stor kritik. Professor Jens Ohlin, en expert på digital forensik och cybersäkerhet, har uttryckt oro över omfattningen av övervakningen. Han har bland annat sagt att "inte ens Östtysklands säkerhetspolis Stasi hade övervakning på den här nivån" (SVT, 2023). Den omfattande kritik och diskussion kring förslaget tyder på dess betydelse och inneboende komplexitet.

Det är dock anmärkningsvärt att, trots den omfattande diskussionen på europeisk nivå, tycks en överväldigande majoritet av svenskarna sakna kunskap om EU:s Chat Control-förslag. Enligt en nyligen genomförd undersökning av Novus visar det sig att så mycket som 74% av svenskarna är omedvetna om detta förslag (Novus, 2023). Detta är en siffra som överträffar förväntningarna och framhäver ett betydande kunskapsgap i den allmänna befolkningen.

Intressant är också att detta låga medvetande står i kontrast till svenskarnas generella attityder till övervakning. Samma undersökning visade att svenskarna är emot generell övervakning av

deras digitala aktiviteter. Detta tyder på att det finns en markant skillnad mellan vad svenskarna säger att de vill och vad de faktiskt är medvetna om.

Denna diskrepans mellan önskat beteende och faktiskt medvetande framhäver behovet av att öka allmänhetens förståelse för och kunskap om digitala rättigheter och integritetsfrågor. Vi anser att det är viktigt att människor är medvetna om de val de gör, och de potentiella konsekvenserna av dessa val, i den digitala världen.

Vi avser att utforska förslaget från olika perspektiv, men vi kommer främst att utgå från tre teoretiska ramverk som behandlar övervakning i samhället: Michel Foucaults panopticon-teori, David Lyons teori om övervakningssamhället och Shoshana Zuboffs teori om övervakningskapitalism. Genom att granska förslaget i ljuset av dessa teorier, strävar vi efter att ge en djupare förståelse för hur chat control-policy kan bidra till framväxten av ett övervakningssamhälle.

Detta arbete symboliserar vår strävan att bidra till en mer balanserad och insiktsfull debatt om EU:s chat control-policy och dess potentiella inverkan på vårt samhälle. Vi hoppas att vår forskning kommer att hjälpa till att fylla kunskapsgapet och att den kommer att fungera som en grund för vidare forskning inom detta betydelsefulla och ständigt aktuella ämne. För oss är detta bara början på en lång och fascinerande forskningsresa. Vi hoppas att ni kommer att följa med oss på denna resa.

1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

I takt med att teknologin snabbt och ständigt utvecklas och blir en alltmer integrerad del av vårt samhälle, blir frågan om relationen mellan teknik och politik alltmer aktuell. En särskilt viktig aspekt är hur denna utveckling kan leda till omotiverad övervakning av medborgarna. Syftet med denna studie är att undersöka och analysera i vilken utsträckning EU:s chat control-policy bidrar till framväxten av ett övervakningssamhälle (Zekos 2022, s1ff). Genom att granska och analysera EU:s policydokument avser studien att identifiera och bedöma de specifika regleringar och åtgärder som föreslås inom chat control-området. Målet är att förstå hur dessa regleringar kan påverka kommunikationen och integriteten för medborgare inom EU. Genom att tillämpa relevanta teoretiska perspektiv och jämföra policydokumentet med befintliga teorier om övervakningssamhällen, avser studien att utvärdera om EU:s chat control-policy kan betraktas som en bidragande faktor till framväxten av ett sådant samhälle.

Resultaten av studien kan ge insikter om de potentiella konsekvenserna av policyåtgärderna och bidra till en bredare förståelse för integritets- och övervakningsfrågor i det digitala samhället.

Det leder oss fram till vår frågeställning.

”Bidrar EU:s chat control-policy till framväxt av ett övervakningssamhälle?” -en studie om makt/kontroll, integritet och övervakning.

2. TIDIGARE FORSKNING

I följande del av studien kommer tre litteraturkällor presentera ett urval av forskning som tidigare har undersökt ämnen som är relevanta för vår studie om Chat control 2.0. Genom att ta avstamp i tidigare forskning kommer vår förståelse för ämnet att breddas och fördjupas ytterligare.

2.1 RELATIONEN MELLAN AI OCH POLITIK

Tidigare forskning inom vårt ämne är bland annat boken "Digital Politics, GDPR, and AI" av Zekos. I boken behandlas ämnet om digital politik med fokus på dataskyddsförordningen (GDPR) och artificiell intelligens (AI). Boken ger en bred översikt av digital politik och utforskar hur teknologisk utveckling har påverkat politiska processer och institutioner. Den diskuterar också utmaningar och möjligheter som uppstår genom användningen av AI inom politiska sammanhang (Zekos 2019, s.8). Boken ger oss en bra överblick inom vårt forskningsområde och kan bidra till en bredare förståelse för vår frågeställning.

2.2 SOCIAL KONTROLL, ÖVERVAKNING OCH DISCIPLIN

Boken ”Social kontroll-övervakning, disciplinering och självreglering” är en antologi som tillämpar ett samhällsteoretiskt perspektiv om kontroll och övervakning i samhället. Boken är tryckt 2011 men är fortfarande aktuell i sin mening om övervakning i relation till dess påverkan av samhället (Beckman 2011, s.10). Boken utgår från aktuella teorier, gedigen forskning och en enhetlig definition av övervakning som går i linje med syftet av vår studie (Beckman 2011, s.104).

Vi djupdyker framförallt i Christel Backmans kapitel om “Övervakning i kontrollsamhällena”. Kapitlet tar avstamp i Foucault och Lyons teorier om makt och övervakningssamhället som sedan bearbetas och tillämpas på verkliga exempel (Beckman 2011, s.104f). Med hjälp av boken får vi en djupare förståelse för sambandet mellan våra valda teori i relation till analysen av EU:s policydokument om Chat control 2.0.

3. BAKGRUND

3.1 BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

EU-kommissionen presenterade den 11 maj 2022 ett förslag till EU-förordning som syftar till att förebygga sexuella övergrepp mot barn och grooming på internet (Europeiska kommissionen 2022, s 0). Syftet med förslaget är att bekämpa den ökande förekomsten av sexuella brott mot barn online, som blir allt vanligare i takt med ökad digitalisering och användning av sociala medier och chattjänster (Europeiska kommissionen 2022, s 1 stycke 2). Enligt rapporter från National Centre for Missing and Exploited Children (NCMEC) mottogs 21 miljoner rapporter om sexuella övergrepp mot barn under 2020, varav 1 miljon kom från EU-medlemsländer (Europeiska kommissionen 2022, s 2 stycke 3).

Förslaget bygger på artikel 24.2 i EU-stadgan och Barnkonventionen, vilka fastställer att skyddet och välfärden för barn är mänskliga rättigheter. EU-kommissionen betonar att skyddet av barns rättigheter även måste omfatta den digitala världen (Europeiska kommissionen 2022, s 1 stycke 1). Leverantörer av informationssamhällstjänster, särskilt kommunikationstjänster, tilldelas ett särskilt ansvar som huvudsakliga kommunikationskanaler för barn, ungdomar och vuxna (Europeiska kommissionen 2022, s 1 stycke 2).

Målet med förslaget är att harmonisera lagstiftning och konsekvensbedömningar för spårning av kommunikation inom EU och främja fri rörlighet av tjänster enligt EU-fördragen (Europeiska kommissionen 2022, s 3 stycke 2). EU-kommissionen argumenterar för att en splittring av lagstiftningen inom teknikområdet skulle riskera att ge bristfälligt skydd för individens fri- och rättigheter. För att ge leverantörerna rättslig säkerhet när det gäller att bedöma och begränsa risker samt spåra, rapportera och ta bort övergrepp från deras tjänster,

föreslås riktlinjer och åtgärder som grundar sig på EU-stadgan och EU-rättens allmänna principer (Europeiska kommissionen 2022, s 3 stycke 2).

4. METOD OCH MATERIAL

För att besvara syftet är rätt metod helt avgörande. Syftet med studien är att granska och analysera EU:s policydokument för att ta reda på om innehållet i dokumentet med bakgrund till våra valda teorier leder till framväxten av ett övervakningssamhälle. Vår valda metod för att besvara vår frågeställning är kvalitativ innehållsanalys.

4.1 KVALITATIV INNEHÅLLSANALYS

Innehållsanalys används inom flertalet samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen för att systematiskt analysera textinnehåll (Boréus m.fl 2018, s.50). Det är en metod där texten bryts ner och olika delar kategoriseras på ett konsekvent och automatiserat sätt. Inom de samhällsvetenskapliga ämnena används oftast innehållsanalys för att få en djupare förståelse av textens innebördsaspekt. (Boréus m.fl 2018, s.51f). Innehållsanalys kan användas för att förstå innebörden av en text och finna mönster i en större textmängd ((Boréus m.fl 2018, s.50). Innehållsanalys innebär att man bryter ner och kategoriserar olika delar av textinnehållet på ett konsekvent och automatiserat sätt (Boréus m.fl 2018, s.50) Metoden är passande om syftet med studien är att finna mönster i en större textmängd som sedan kan bearbetas och behandlas för att få en bred överblick av materialet. Detta till skillnad från en diskursanalys som ger en djupare förståelse av ett mindre omfång material att studera (Boréus m.fl 2018, s.51f)

Det finns en distinktion mellan kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys. Kvantitativ innehållsanalys handlar om att räkna eller mäta något i texterna för att dra slutsatser om något utanför texterna. Metoden är mer deduktiv och baseras ofta på teoretiska antaganden (Boréus et al., 2018). Å andra sidan fokuserar kvalitativ innehållsanalys på att beskriva innebörden av kvalitativa data genom att kategorisera delar av materialet. Det är en delvis induktiv metod där kategorierna kan växa fram genom arbetet med kodningen (Boréus et al., 2018).

Det är viktigt att notera att distinktionen mellan kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys inte är absolut. Analysen kan variera i graden av kvantitativ eller kvalitativ beroende på fokus och tolkningar. Ibland kombineras både kvantitativ och kvalitativ analys i en studie (Boréus et al., 2018).

I vår studie har vi genomfört en kvalitativ innehållsanalys eftersom den låter oss tolka och beskriva innebörden av det textmaterialet vi har undersökt. Vi strävar efter att förstå hur EU:s chat control-policy kan bidra till framväxten av ett övervakningssamhälle, och vi har använt innehållsanalys i en kvalitativ ansats för att uppnå detta mål.

Genom att tillämpa innehållsanalys har vi systematiskt kategoriserat och analyserat olika aspekter av textmaterialet för att identifiera mönster, teman och nyanser i diskussionen kring chat control-policy. Vi har använt teoretiska ramverk, såsom Michel Foucaults panopticon-teori, David Lyons teori om övervakningssamhället och Shoshana Zuboffs teori om övervakningskapitalism, för att få en djupare förståelse för de politiska och samhälleliga konsekvenserna av chat control-policy. Vår teoretiska definition av övervakning preciseras således med hjälp av dessa andra, mer välkända teoretikers begrepp (Peter Esaiasson m.fl 2017, s 22)..

4.2 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH URVAL

I ett tidigt skede bestämde vi det empiriska materialet vi skulle bearbeta och valde ett policydokument från EU. För att få en uppfattning om vilka delar av texten som är intressanta så började vi med att överskådligt läsa igenom dokumentet. Det är viktigt att hela tiden gå tillbaka till syftet för att veta vad det är som ska generaliseras och bearbetas (Boréus m.fl 2018, s.55f).

4.2.1 KODNING

Med hjälp av tidigare forskning och redan utvalda teorier hade vi en riktning av vad som skulle vara intressant att koda i relation till vår frågeställning. Eftersom materialet vi hanterade krävde en komplicerad tolkning utfördes kodningen manuellt. Det fördelaktiga med manuell kodning är de mer komplicerade bedömningarna och därmed mer utrymme för tolkning och analys (Boréus m.fl 2018, s. 58).

I vår studie markerade vi kodningen med olika färger för att underlätta strukturen och överskådligheten. De använda färgerna inkluderade röd, blå och grön. Vi kodade specifika delar av dokumentet/förordningen från sida 1 till sida 21 med hjälp av dessa färger.

Avgränsningen till sida 21 motiverades av behovet av att hantera en rimlig omfattning av materialet.

Bredvid varje kodning och färg lade vi kommentarer som relaterade till hur dessa koder korresponderade med de teoretiska ramverken. Genom att använda teorierna från Michel Foucault, David Lyon och Shoshana Zuboff identifierade vi olika teman och kärnvärden som var önskvärda att undersöka. Dessa önskvärda teman inkluderade aspekter som bevis för ständig övervakning och dess effekter på beteende (Foucault), teknologisk övervakning och datainsamling (Lyon), samt ekonomisk vinning från data och företagets roll (Zuboff). Målet med kodningen var att utföra den på ett strukturerat och enhetligt sätt. Genom att använda de tre teoretiska ramverken som grund, formulerade vi relevanta frågor för att utvinna de värden som var förankrade i teorierna. Dessa värden och frågor blev grundläggande för vårt kodschema, som presenteras i bilaga 1.1.

Tabellen som vi skapade med hjälp av koderna och de önskvärda temana blev sedan utgångspunkten för vår analys. Genom att analysera tabellen och dess innehåll kunde vi identifiera mönster, tendenser och samband mellan olika teman och teoretiska perspektiv, som presenteras i bilaga 1.2. Detta gav oss en djupare förståelse för hur EU:s chat control-policy kan relatera till framväxten av ett övervakningssamhälle

4.3 AVGRÄNSNINGAR

I vår studie använder vi begreppet "övervakningssamhälle" med en tydlig avgränsning baserad på David Lyons definition: "Samhällen som är starkt beroende av avancerad kommunikations- och informationsteknik och ägnar sig åt systematisk och intensiv övervakning av människors personliga data" (Lyon, 2001, s.28). Genom att använda denna definition undviker vi missuppfattningar och skapar en klar ram för vår analys.

För att göra vårt arbete hanterbart och hålla oss inom rimliga gränser vad gäller omfång och tid, behövde vi tydligt avgränsa vårt arbete. I vår översikt över det empiriska materialet har vi valt att fokusera på en avgränsad del av dokumentet. Vi har valt att analysera och bearbeta avsnitten "Introduktion och bakgrund till förslaget", vilket omfattar motiv och syfte, rättslig grund, subsidiaritetsprincipen, proportionalitetsprincipen samt resultat av efterhandsutvärderingar, samråd med berörda parter och konsekvensbedömningar. Totalt berör det 21 sidor, från sida 1 till sida 21.

Vid kodningen och tematiseringen av materialet har vi också gjort avgränsningar för att hålla oss inom en snäv definition som är kopplad till vårt teoretiska ramverk. Genom att använda smalt definierade värden (koder) har vi skapat tydliga riktlinjer som är relevanta för att besvara vår forskningsfråga.

Dessa avgränsningar, både vad gäller val av material och kodning, kan betraktas som möjligheter för framtida forskning inom området. De ger riktning och struktur för att fortsätta undersöka och fördjupa förståelsen av EU:s chat control-policy och dess potentiella inverkan på framväxten av ett övervakningssamhälle.

4.4 POTENTIELLA PROBLEM OCH RISKER

Som alltid med val av metod finns det eventuella problem och risker. Då det är oundvikligt att hitta en "problemfri" metod är det därför viktigt att vara medveten om dess utmaningar för att uppnå så hög validitet och reliabilitet som möjligt.

Viktigt att ha med sig är att i en innehållsanalys studeras det uttalade och inte det outtalade. Det innebär att som forskare finns det en risk att inte fånga det underförstådda då något outtalad också kan vara väsentligt och ha en viktig påverkan. Är det outtalade till stort värde av analysen passar diskursanalys bättre (Boréus m.fl 2018, s. 79f).

En annan utmaning med innehållsanalys som metod är att texten inte får tala för sig själv. Detta då textens kodschemat gör det svårt att vara öppen för annat material än det som mäts. Detta går att förhindra till en viss del genom att få en god överblick av det material som ska bearbetas (Boréus m.fl 2018, s.80). I innehållsanalys läggs vikt vid texten. Viktigt att ha med sig i denna metodval är att betydelse av text kan förändras i tid och rum med sin måntydighet. För att undvika detta problem läggs vikt vid definitioner och klargöranden (Boréus m.fl 2018, 80-81).

En av utmaningarna är att det kan vara svårt att säkerställa objektivitet och eliminera forskarnas egna tolkningar och förutfattade meningar. För att hantera detta bör forskarna vara medvetna om sina egna förståelser och genomföra analysen på ett systematiskt sätt med hjälp av kodning och kategorisering för att öka reliabiliteten, vilket vi gjort genom våra teoretiska

ramverk (Boréus m.fl 2018, s.81). Detta är viktigt då forskning “skall i möjligaste mån vara oberoende av den forskare som söker svaret på samma fråga med samma verktyg skall i princip komma fram till samma resultat”. Genom att vi haft tydliga frågor kopplade till kodningen som baseras på de teoretiska ramverken har vi försökt förstärka både reliabiliteten och validiteten av studien (Se bilaga 1.1).

Vi är medvetna om att vår analys och bearbetning av dokumentet har varit begränsad till specifika delar, och vi vill argumentera för varför dessa delar är tillräckliga för att ge oss en omfattande förståelse av ämnet. De delar vi har analyserat och bearbetat är av central betydelse för att förstå bakgrunden och motiven bakom förslaget samt de rättsliga och politiska aspekterna som är relevanta för EU:s chat control-policy.

I den första delen av dokumentet, "Bakgrund till förslaget", beskrivs motiven och syftet med förslaget samt dess överensstämmelse med befintliga bestämmelser inom området och unionens politik inom andra områden. Genom att noggrant analysera dessa avsnitt har vi fått en inblick i de bakomliggande orsakerna till förslaget och hur det relaterar till befintlig lagstiftning och politik.

Den andra delen, "Rättslig grund, subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen", behandlar de rättsliga principer som ligger till grund för förslaget och hur det förhåller sig till subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Genom att granska och analysera dessa avsnitt har vi fått en djupare förståelse för de rättsliga överväganden som har gjorts i samband med förslaget och hur det följer EU:s rättsliga principer.

I den tredje delen, "Resultat av efterhandsutvärderingar, samråd med berörda parter och konsekvensbedömningar", behandlas de processer och bedömningar som har genomförts i förberedelsefasen av förslaget. Genom att studera dessa avsnitt har vi fått insikt i de samråd och expertutlåtanden som har varit involverade samt en bedömning av konsekvenserna av förslaget. Detta ger oss en bredare kontext och förståelse för de faktorer som har påverkat utformningen av chat control-policy.

Genom att fokusera vår analys på dessa centrala delar av dokumentet har vi kunnat erhålla en omfattande förståelse av bakgrunden till förslaget, dess rättsliga grund, och de processer och

bedömningar som har genomförts. Detta ger oss en stark grund för att resonera och argumentera kring EU:s chat control-policy och dess relevans för frågan om balansen mellan säkerhet och personlig integritet.

5. TEORIER

I följande del av studien kommer tre teorier att presenteras. Teorierna är valda utefter dess relevans, bredd och djup inom ämnesområdet och kommer därmed ge oss värdefulla perspektiv för att analysera vårt empiriska material och svara på vår frågeställning om EU:s chat control-policy och övervakningssamhälle.

5.1 PANOPTIKON OCH DISCIPLIN

Michel Foucault (1926-1984) var en inflytelserik fransk filosof och social teoretiker som är mest känd för sina arbeten inom maktstrukturer, disciplin, bio-politik och övervakning. Foucault fokuserade på effekterna av den historiska utvecklingen av discipliner såsom psykiatri, psykologi och kriminologi samt de normaliserande maktteknikerna inom dessa institutioner som exempelvis fängelser, sjukhus och fabriker (Larsson & Backman 2011, s.35). Vidare kommer Foucaults begrepp om panoptikon och disciplin att presenteras.

Foucault utvecklade begreppet panoptikon som var inspirerat av Jeremy Bentham's fängelsemodell. Hans utveckling av panoptikon innebar att modellen kunde appliceras och användas på alla typer av disciplinära institutioner som exempelvis skolor, sjukhus och fabriker (Foucault 2017, s.260). Modellen användes för att beskriva det moderna samhället som ett stort övervakningssystem (Backman 2011, s.100). Det centrala i panoptikonet är att det är en byggnad med en vaktorn i mitten, omgiven av celler. Från vaktornen kan vakten se in i alla celler utan att själv bli sedd. Fångarna vet aldrig när de blir observerade, vilket gör att de internaliserar övervakningen och ständigt beter sig som om de blir iakttagna (Foucault 2017, s.252ff).

“Därmed uppstår Panopticon sin huvudsakliga verkan, nämligen att göra fången ständigt medveten om att man kan se honom. Tack vare att han är medveten om det fungerar makten automatiskt” (Foucault 2017, s.254).

Foucault identifierar metoder för disciplin som ett sätt att kontrollera, forma och producera beteenden och attityder genom specifika tekniker och praktiker (Foucault 2017, s.254). Det

innefattar övervakning, träning, beteendekontroll och korrigerande (Foucault 2017, s. 259). I detta sammanhang är disciplinering en subtil form av makt eftersom det inte bara handlar om att bestraffa utan också om att skapa (Foucault 2017, s. 259f). Enligt Foucault finns inte disciplin bara inom rättssystemet, utan genomsyrar alla samhällsinstitutioner, inklusive skolor, sjukhus, fabriker och militär (Foucault 2017, s. 2657). Genom disciplin upprätthålls den sociala ordningen genom både övervakning och självreglering (Foucault 2017, s. 263f).

Traditionellt sett har det statliga disciplinära mekanismer använts för att forma och reglera individens beteende och kropp inom institutionella ramar. Dessa mekanismer inkluderar övervakning, normalisering, rangordning, tidsreglering och andra tekniker för att skapa lydnad och konformitet (Foucault 2017, s.268ff). Foucaults utvecklar disciplinmekanismer, som tidigare verkade på individnivå eller genom institutioner, successivt övertogs av staten och blev en del av dess kontrollapparat. Disciplinära mekanismer används för att forma och reglera individens beteende och kropp inom institutionella ramar. Dessa mekanismer inkluderar exempelvis övervakning och normalisering för att skapa lydnad och konformitet. Denna typ av förstatligandet av disciplinmekanism har blivit en central del av moderna staters maktutövning och kontroll över individerna (Foucault 2017, s.268ff).

Denna teori hjälper oss att analysera de mer subtila och indirekta sätten som övervakning kan påverka individer och samhällen, inte bara genom direkt intrång i deras privatliv, utan också genom att förändra hur de tänker och beter sig. Teorin hjälper också oss att utforska hur denna form av övervakning blir en del av maktstrukturer, både individuellt och institutionellt, och hur den kan påverka rättigheter och friheter.

5.2 ÖVERVAKNINGSSAMHÄLLET

David Lyon är en framstående sociolog och forskare inom området övervakningsstudier. En av Lyons mest kända teorier är idén om övervakningssamhället, där övervakning inte längre bara är något som genomförs av staten, utan också av företag, institutioner och till och med individer själva (Lyon 2001, s.29). Han framhåller att övervakning idag är allomfattande och integrerad i våra dagliga liv genom teknologier som kameror, mobiltelefoner och internet (Lyon 2001, s.2).

I det tjugoförsta århundradet är övervakningssamhällen starkt beroende av avancerad kommunikations- och informationsteknik (Lyon 2001, s.28f). Dessa samhällen ägnar sig åt

systematisk och intensiv övervakning av människors personliga data. Informationsteknologin möjliggör olika former av övervakning, och människors vardag blir mer transparent för olika institutioner och aktörer. Detta skapar en interaktiv process där makt och samarbete spelar en central roll. Övervakningssamhällen involverar både statliga och privata aktörer och innebär att medborgare ständigt övervakas och kontrolleras genom insamling och analys av data om deras beteenden, mönster och preferenser (Lyon 2001, s.28f).

Lyons beskriver att dagens samhälle är starkt beroende av kommunikations- och informationsteknik, vilket möjliggör omfattande övervakning och insamling av personlig data. Det innebär att medborgare och samhällsmedlemmar kontinuerligt övervakas av olika institutioner, både offentliga och privata (Lyon 2001, s.29). Han definierar övervakning som insamling och bearbetning av personuppgifter, oavsett om de kan identifiera en individ eller inte, i syfte att påverka eller hantera de personer vars uppgifter samlas in. Övervakning har blivit en integrerad del av våra liv, och vi är i stor utsträckning beroende av övervakning för effektivitet och bekvämlighet i våra dagliga transaktioner och interaktioner (Lyon 2001, s.2).

Lyon noterar att övervakning inte nödvändigtvis behöver vara en negativ process utan kan vara berättigad och användas för att exempelvis skydda medborgarnas rättigheter och bekämpa brott. Det poängteras dock vikten att vara medveten om dess potentiella risker och faror då det kan underminera integritet och rätt till privatliv samt missbruk av makt (Lyon 2001, s.32f). Därför är läggs vikt vid starka regleringar och skyddmekanismer på plats för att att balansera behovet av säkerhet med individens rättigheter och friheter (Lyon 2001, s.29).

Med Lyons teori om övervakningssamhällen kan vi få en bredare förståelse i vår studie om de aktörer som samlar in och behandlar personlig data, de sociala och etiska konsekvenserna av övervakning och hur det ställs i relation till makt, säkerhet och kontroll i det moderna samhället.

5.3 ÖVERVAKNINGSKAPITALISM

Shoshana Zuboff är en amerikansk forskare och författare som har bidragit till den akademiska debatten om övervakning och kapitalism genom att mynta termen "övervakningskapitalism" i sin bok "The Age of Surveillance Capitalism" från 2019 (Theguardian, 2019). Zuboff framför sin teori övervakningskapitalism som innebär att företag

samlar in data (råmaterial) i omfattande mängder om människors beteende, preferenser och skapar ekonomisk vinning och politisk makt av detta. Denna affärsmodell leder till profiterande företag av datainsamlat material, där datainsamling sker ofta utan individens medvetande eller samtycke (Zuboff 2019, s.574). Råmaterialet som samlas in används dels för att förbättra sina tjänster men det råvaruöverskott som inte används i direkt syfte sparas. Allt material matas in i avancerade maskinintellegensprocesser och slutprodukten blir en prediktionsprodukt som förutser framtida beteenden (Zuboff 2019, s.18). Denna process kallas för rendering där personlig erfarenheter omvandlas till betendedata för att generera vinst (Zuboff 2019, s.272). Dessa prediktioner kan sedan säljas vilket har gjort företag ofantligt rika och öppnat till en ny marknad som drivs av övervakningskapitalisterna (Zuboff 2019, s.18).

I vår studie har Zuboffs teori av övervakningskapitalism ett betydande bidrag till diskussionen om den digitala ekonomin och konsekvenserna av massövervakning och datadriven marknadsföring. Teorin kan användas i vår studie till att belysa de större samhällseliga och ekonomiska krafter som kan tänkas ligga bakom uppkomsten av övervakningssamhället, och hur dessa krafter kan påverka hur vi förstår och upplever privatliv och frihet i den digitala eran. För det andra kan det hjälpa oss att granska hur individers fri- och rättigheter kan komma i konflikt med företagets intressen att samla in och använda persondata.

6. RESULTAT

EU OCH CHAT CONTROL 2.0 (detta avsnitt om vårt empiriska materialet)

I följande del av studien kommer vi att presentera det kodade material som vi utvunnit från EU:s policyförslag av chat control 2.0.

Resultat: Presentera de viktigaste resultaten av innehållsanalysen. Det kan vara användbart att använda tabeller, diagram eller citat från dokumentet för att illustrera dina resultat. Diskutera varje kategori separat och redovisa vilka teman, mönster eller trender som framkom inom varje kategori. Var noga med att koppla resultaten tillbaka till forskningsfrågorna och den teoretiska ramen.

7. RESULTAT/ANALYS

I följande del kommer vi presentera resultatet av vår kvalitativa innehållsanalys samt analysera texten utifrån våra teoretiska ramverk och deras kärnvärden.

7.1 ANALYS AV MICHEL FOUCAULTS PANOPTIKON-TEORI

7.1.1 BEVIS FÖR STÄNDIG ÖVERVAKNING

Förslagen i förordningen ger oss indikationer på element som är kopplade till Michel Foucaults panoptikon-teori. Primärt ligger fokus på kontinuerlig övervakning vilket utmärks genom kravet på att "spåra rapportera, blockera samt avlägsna barnsexuella övergrepp online från deras tjänster". Kravet på den kontinuerliga övervakningen visar på det moderna samhället som ett stort övervakningssystem (Backman 2011, s.100).

I EU:s policydokument framförs förslag om kontinuerlig övervakning vilket utmärks genom kravet på att "*spåra rapportera, blockera samt avlägsna barnsexuella övergrepp online från deras tjänster*". Syftet är att på ett effektivt sätt bekämpa dessa allvarliga samhällsproblem och därigenom skapa en säkrare miljö för barn (se Sida 4 stycke 3).

Konstant övervakning - panoptikon

Genom att analysera texten i ljuset av Foucaults teori framkommer det att texten beskriver en struktur som liknar ett panoptikon. Teorin beskriver hur ett fängelse designat i panoptikonstil möjliggör för kontinuerlig övervakning av fångar (Foucault 2017, s.252f). Den ständiga önskan om övervakning och spårning från EU visar likheten med Foucaults panoptikon om den osynliga makten. Tornet i mitten är EU och de övervakade i den kringliggande bygganden är vi, medborgare inom EU (Backman 2011, s.100). Den ständiga övervakningen innesluter de övervakade i en maktsituation om en medvetenhet att alltid vara synlig (Foucault 2017, s.254).

Leverantörerna uppmanas att konstant granska sina tjänster för att upptäcka, rapportera och bekämpa barnsexuella övergrepp på internet. Denna ständiga övervakning skulle troligtvis främja självreglering bland användarna, vilket är i linje med Foucaults teori (Foucault 2017, s. 263f). Fångarna i panoptikonmodellen är medvetna om att de alltid kan bli observerade, vilket leder till självdisciplin och självreglering för att undvika bestraffning (Backman 2011, s.100). På samma sätt, genom att betona behovet av ständig övervakning och spårning av

barnsexuella övergrepp på internet, skapas en medvetenhet hos användarna om att deras handlingar kan övervakas och att deras beteenden kan ha konsekvenser. Detta medvetande kan potentiellt uppmuntra till självdisciplin och självreglering för att undvika övervakning eller att bli straffade för brottsliga handlingar (Foucault 2017, s. 259). Således är det tydligt att det finns kopplingar till Foucaults panoptikon-teori i förordningens förslag om kontinuerlig övervakning och rapportering av barnsexuella övergrepp online.

Rapportering- disciplinering

Som en del av förordningen inkluderar kravet på spårningen att tjänsteleverantörerna rapporterar om eventuell misstanke. I detta syfte förväntas tjänsteleverantörerna vara uppmärksamma och agera proaktivt för att förebygga, blockera och rapportera sådana händelser (Europeiska kommissionen 2022, s 24 stycke 3, Sida 5 stycke 3, Sida 7 stycke 1, 3). Foucault betonar att disciplinmekanismer traditionellt var lokaliserade inom vissa institutioner såsom fängelser eller skolor men att detta förskjutits från specifika institutioner till offentliga platser i samhället (Foucault 2017, s.274).

Det visar på hur IT-tjänsteleverantörerna är en del av disciplinmekanismen och implementerats in i det moderna samhället. Foucault förklarar disciplinära mekanismer och metoder för social kontroll som integreras i statens maktstrukturer (Foucault 2017, s.268ff). Förslaget om IT-leverantörernas rapporteringsskyldighet så agerar dessa företag som statens förlängda arm och har därmed förstatligats in till den institutionella disciplinen. Statens intresse av att övervaka och styra medborgarnas beteenden och kroppar har lett till att disciplinära tekniker implementeras på bredare samhällsnivå.

I dokumentet refereras det till två förordningar som behandlar ämnet. Enligt Europeiska kommissionen (2022, s 2, S 7 stycke 5) bör EU-centrumet underlätta leverantörernas tillgång till tillförlitliga spårningsorder. Ytterligare ett uttryck för ständig övervakning kan ses i förslaget som inkluderar spårningsorder (Europeiska kommissionen 2022, s 2, 4 stycke 5, s 5 stycke 2, s 6 stycke 1, s 8 stycke 1, s 15 stycke 4, s 21 stycke 1). Dessutom berörs behandlingen av personuppgifter (Europeiska kommissionen 2022, s 4 stycke 5, s 5 stycke 1, s 8 stycke 1, s 13 stycke 2, s 13 stycke 3, s 14 stycke 4, s 14 stycke 5, s 15 stycke 2, s 19 stycke 2, s 21 stycke 2).

Sammantaget pekar förordningen på en tydlig koppling till Foucaults panoptikon-teori genom dess införande av konstant övervakning och rapportering av barnsexuella övergrepp på internet, vilket troligtvis kommer att bidra till självreglering och självdisciplin bland användarna.

7.1.2 EFFEKTER PÅ BETEENDE

Effekterna på individuellt beteende, som förordningsförslaget betonar genom behovet av att "förbättra förebyggandet, utredningarna och stödet till de drabbade" (Europeiska kommissionen 2022, s. 1 förordningen stycke 3), kan kopplas till Foucaults teori (Foucault 2017, s. 259). Förslaget antyder att övervakning kan fungera som ett avskräckande medel och minska förekomsten av barnsexuella övergrepp på nätet, då individer kan känna att risken att bli observerade och upptäckta motiverar dem att undvika olämpligt beteende (Foucault 2017, s. 252ff).

Genom att etablera tydliga regler och villkor för spårning avseende bekämpning av sexuella övergrepp mot barn på nätet (Europeiska kommissionen 2022, s. 4 stycke 5, s. 5 stycke 2, s. 6 stycke 1, s. 8 stycke 1, s. 15 stycke 4, s. 21 stycke 1) samt behandling av personuppgifter (Europeiska kommissionen 2022, s. 4 stycke 5, s. 5 stycke 1, s. 8 stycke 1, s. 13 stycke 2, s. 13 stycke 3, s. 14 stycke 4, s. 14 stycke 5, s. 15 stycke 2, s. 19 stycke 2, s. 21 stycke 2), syftar förslaget till att skapa en miljö där individer disciplinerar och reglerar sitt eget beteende.

Förordningsförslaget kan tolkas som att övervakning och spårning av barnsexuella övergrepp på nätet kan ha en avskräckande effekt på kriminellt beteende (Foucault 2017, s. 259). Det framgår att obligatorisk spårning av material som innehåller barnsexuella övergrepp kan bidra till att hindra den fortsatta spridningen av sådant material (Europeiska kommissionen 2022, s. 11, stycke 5).

7.2 ANALYS AV DAVID LYONS ÖVERVAKNINGSSAMHÄLLE

7.2.1 DATAINSAMLING

Förordningen skisserar en plan där behandling av personuppgifter kommer att nyttjas för att bekämpa olaglig verksamhet och otillåtet innehåll som utbyts på nätet (Europeiska kommissionen 2022, s. 4 stycke 5, s. 5 stycke 1, s. 8 stycke 1, s. 13 stycke 2, s. 13 stycke 3, s.

14 stycke 4, s. 14 stycke 5, s. 15 stycke 2, s. 19 stycke 2, s. 21 stycke 2, s. 5 stycke 3). Genom kravet på att spåra material som innefattar sexuella övergrepp mot barn på internet kommer förordningen att involvera insamling av data om potentiella överträdelser (Europeiska kommissionen 2022, s. 10, stycke 6).

Denna användning av behandling av personuppgifter kan direkt relateras till David Lyons teori om övervakningssamhället, där datainsamling fungerar som ett verktyg för att upprätthålla makt och kontroll (Lyon 2001, s. 32f). Förordningen betonar särskilt användningen av personuppgiftsbehandling för att bekämpa olaglig verksamhet och otillåtet innehåll på internet (Europeiska kommissionen 2022, s. 5 stycke 3). Detta indikerar att datainsamling kommer att vara en central komponent i kampen mot illegal verksamhet online. Genom att samla in och analysera personuppgifter kan myndigheter och tjänsteleverantörer identifiera och motverka kriminell aktivitet i digitala miljöer.

Denna metod för datainsamling i syfte att övervaka och förebygga olaglig verksamhet har stark koppling till Lyons teori om övervakningssamhället. Lyons teori betonar hur datainsamling och övervakningsteknik fungerar som centrala instrument för att etablera makt och kontroll i det moderna samhället (Lyon 2001, s. 28f). Genom insamling av personuppgifter för att bekämpa olaglig verksamhet på nätet skapas en infrastruktur för övervakning och reglering av digitala aktiviteter. Det ger myndigheter och tjänsteleverantörer möjlighet att kontrollera och övervaka individers beteende samt förebygga potentiella brott (Lyon 2001, s. 32f).

7.2.2 TEKNOLOGISK ÖVERVAKNING

Förordningens förslag är även sammankopplade med David Lyons teori om övervakningssamhället, genom deras betoning på datainsamling och teknologisk övervakning (Lyon 2001, s. 2). I förordningen framgår att "leverantörerna redan frivilligt använder teknik för att spåra, rapportera och eliminera sexuella övergrepp mot barn på nätet från sina tjänster" (Europeiska kommissionen 2022, s. 2, stycke 3). Detta visar tydligt hur teknologiska verktyg tillämpas för att övervaka och upptäcka sexuella övergrepp mot barn online. Genom insamling och analys av data kan sådant material identifieras och rapporteras till myndigheterna, för att bekämpa brott och skydda barn.

Teknologisk övervakning står i fokus för förslaget, vilket överensstämmer med Lyons teori om hur teknik och övervakningssystem används som redskap för makt och kontroll i det moderna samhället (Lyon 2001, s. 32f). "Leverantörer av värdtjänster eller interpersonella kommunikationstjänster" har en avgörande roll för att säkerställa en trygg och pålitlig online-miljö, och deras ansvar inkluderar användning av tekniska lösningar för att spåra och rapportera sexuella övergrepp mot barn på internet (Europeiska kommissionen 2022, s. 2, stycke 2).

Detta betyder att teknologiska verktyg kommer att spela en central roll i implementeringen av övervakningsstrategin enligt förslaget. Användningen av dessa verktyg för övervakning och behandling av personuppgifter är starkt kopplad till Lyons övervakningssamhällest teori. Lyons teori understryker att teknologisk övervakning har blivit ett kritiskt instrument för makt och kontroll i det samtida samhället (Lyon 2001, s. 32f). Genom att introducera åtgärder för spårningsorder och använda teknologiska verktyg för att behandla personuppgifter i kampen mot illegal verksamhet online, stärks övervakningsmekanismerna och kontrollen över digitala aktiviteter förbättras.

7.3 ANALYS AV SHOSHANA ZUBOFFS ÖVERVAKNINGSKAPITALISM

7.3.1 EKONOMSIK VINNING FRÅN DATA

Ett huvudtema i Zuboffs teori är ekonomisk nytta från data, där privata företag exploaterar personlig information för ekonomiska syften (Zuboff, 2019, s. 18). Enligt förslaget framgår det att leverantörerna kan uppfylla sina skyldigheter att spåra för att motverka sexuella övergrepp mot barn på nätet (Europeiska kommissionen, 2022, s. 3, stycke 3). Detta antyder att företagen potentiellt kan dra ekonomisk fördel av att hantera detta problem, knutet till deras roll i att tillhandahålla nödvändiga teknologiska lösningar, verktyg och expertis för att effektivt spåra, rapportera och eliminera material som innehåller sexuella övergrepp mot barn på internet.

Genom att delta i dessa åtgärder kan företagen placera sig som betydande aktörer inom det växande fältet för internetövervakning och säkerhet och potentiellt dra ekonomisk fördel av sina produkter och tjänster. Genom att uppfylla sina skyldigheter att spåra och rapportera övergrepp kan företagen engagera sig i kampen mot sexuell exploatering av barn samtidigt

som de upprätthåller en positiv image. Detta kan ses som en form av ekonomisk vinning där företagen erbjuder tjänster och uppfyller kraven som framställs i förslaget (Zuboff, 2019, s. 18).

Med hänvisning till Zuboffs teori i ljuset av förordningen, är det inte klart att insamlad data kommer att användas för ekonomisk vinst. Istället används den för att förebygga och bekämpa sexuella övergrepp mot barn online. Detta kan tolkas som ett sätt att använda övervakning för att skydda samhället snarare än att exploatera det för ekonomiska ändamål.

7.3.2 FÖRETAGENS ROLL

Privata företags roll i övervakningsstrategier framträder tydligt i förordningen. I förordningen specificeras att "Leverantörer genomför alla nödvändiga granskningar på anonym basis, och åtgärder för att identifiera en användare vidtas endast om potentiella sexuella övergrepp mot barn på nätet upptäcks" (Europeiska kommissionen, 2022, s. 8, stycke 1). Detta kan kopplas till Zuboffs teori genom att det visar hur privata företag, såsom leverantörer av onlinetjänster, spelar en central roll i övervakningsprocessen (Zuboff, 2019, s. 574).

Förordningen understryker att digitala tjänsteleverantörer har en vital roll i implementeringen och efterlevnaden av övervaknings- och rapporteringsregler för sexuella övergrepp mot barn online (Europeiska kommissionen, 2022, s. 2, stycke 4 (2), s. 5, stycke 3, etc.). De förväntas aktivt samarbeta med myndigheter och polisen för att bekämpa olämpligt innehåll och skydda barn. Företagen uppmanas även att bedöma systemrisker och vidta lämpliga åtgärder för att minska risken för sexuella övergrepp på sina plattformar. Privata företag bär därmed ett ansvar för att möjliggöra implementeringen av förordningen och säkerställa en säker digital miljö för barn.

Leverantörer av värdtjänster och interpersonella kommunikationstjänster spelar en betydande roll i kampen mot sexuella övergrepp mot barn online (Europeiska kommissionen, 2022, s. 2, stycke 2; s. 5, stycke 2; s. 14, stycke 2; s. 17, stycke 3,4; s. 18, stycke 2; s. 19, stycke 2; s. 20, stycke 5; s. 21, stycke 7). Dessa privata företag delar ansvaret för att säkerställa en trygg och säker online-miljö för barn, och deras engagemang är nödvändigt för att bekämpa och förebygga sexuella övergrepp. De förväntas samarbeta med myndigheterna och EU-centrumet för att uppnå målen i förslaget. Företagen blir därmed en betydelsefull aktör i genomförandet

av övervakningsstrategin och i att upprätthålla säkerhetsstandarder samt skydda barn mot sexuella övergrepp online.

Samarbetet mellan privata företag och myndigheter, som framhävs i förslaget till förordningen, kan kopplas till Shoshana Zuboffs koncept om övervakningskapitalism. Inom övervakningskapitalismen exploaterar företag digital övervakning och insamling av användardata för att driva sina affärsmodeller och maximera sin vinst (Zuboff, 2019, s. 574). I detta sammanhang betyder samarbetet mellan företag och myndigheter att företagen även tar på sig ansvaret att bekämpa sexuella övergrepp mot barn online och skapa en tryggare miljö för dem.

Företagen förväntas bidra till att uppnå målen i förslaget, vilket inkluderar att spåra, rapportera, blockera och ta bort sexuella övergrepp mot barn på nätet från deras tjänster. Det innebär att företagen aktivt deltar i övervakning och kontroll av användarnas beteende för att upptäcka och bekämpa sådana övergrepp. Genom att samarbeta med myndigheter och EU-centrumet blir företagen en vital aktör i genomförandet av övervakningsstrategin och säkerställandet av säkerhetsstandarder.

Denna aktiva roll för företagen kan ses som en manifestation av övervakningskapitalismen, där de inte bara utnyttjar användardata för att driva sin verksamhet utan även blir en del av det reglerande och kontrollerande systemet för att skydda barn från sexuella övergrepp online. Det är en form av företagsaktivism som går utöver deras traditionella affärsintressen och engagerar dem i att upprätthålla säkerheten och integriteten för de användare de interagerar med.

8. AVSLUTANDE DISKUSSION

Den genomförda analysen och den teoretiska kopplingen till Michel Foucaults panoptikon-teori, David Lyons teori om övervakningssamhället och Shoshana Zuboffs övervakningskapitalism ger oss insikter som kan hjälpa oss att besvara vår frågeställning: "Bidrar EU:s chat control-policy till framväxten av ett övervakningssamhälle?"

Genom att använda Foucaults panoptikon-teori kan vi argumentera för att EU:s chat control-policy kan leda till ett övervakningssamhälle. Kravet på kontinuerlig övervakning och

rapportering av barnsexuella övergrepp online skapar en struktur som liknar ett panoptikon, där medborgarna känner sig ständigt övervakade och disciplinerade. Denna ständiga övervakning kan främja självdisciplin och självcensur bland användarna, vilket kan minska individens autonomi och frihet.

Lyons teori om övervakningssamhället ger oss en ytterligare dimension genom att betona att datainsamling och teknologisk övervakning används som verktyg för att upprätthålla maktrelationer. EU:s chat control-policy ger privata företag och myndigheter befogenheter att övervaka och kontrollera individens beteende på nätet. Detta kan resultera i en koncentration av makt och en minskning av individens integritet och autonomi. Privata företag kan dra ekonomisk nytta av övervakningsmekanismer genom övervakningskapitalism, vilket kan förstärka övervakningssamhällets strukturer.

Zuboffs teori om övervakningskapitalism ger oss en förståelse för hur privata företag kan utnyttja insamlad användardata för ekonomiska syften. EU:s chat control-policy ger företag möjlighet att dra ekonomisk nytta av att hantera problemet med sexuella övergrepp online. Genom att samarbeta med myndigheter och delta i övervakningsprocessen kan företagen integreras i övervakningssamhället och dra nytta av användardata för att driva sina affärsmodeller. Detta kan leda till en ytterligare koncentration av makt och minskad individuell frihet.

Denna forskning har gett oss insikter om hur EU:s chat control-policy kan bidra till framväxten av ett övervakningssamhälle genom att koppla samman teoretiska perspektiv och analysera förordningens innehåll. Genom att applicera Foucaults panoptikon-teori har vi identifierat likheter mellan förordningens krav på kontinuerlig övervakning och panoptikonets struktur, vilket indikerar en potential för ökad social kontroll och minskad individuell frihet. Genom att tillämpa Lyons teori om övervakningssamhället har vi diskuterat hur datainsamling och teknologisk övervakning kan användas för att upprätthålla maktrelationer. EU:s chat control-policy ger privata företag och myndigheter befogenheter att övervaka och kontrollera individens beteende online, vilket kan leda till ökad maktcentralisering och minskad integritet.

Genom att tillämpa Zuboffs teori om övervakningskapitalism har vi också diskuterat hur företag kan dra ekonomisk nytta av insamlad användardata. EU:s chat control-policy ger

företag möjlighet att dra ekonomisk vinning genom att bekämpa sexuella övergrepp online, vilket kan förstärka övervakningssamhällets strukturer och leda till ökad koncentration av makt. Dock har denna koppling inte varit lika framträdande som de andra delarna.

Sammanfattningsvis visar forskningen och analysen att EU:s chat control-policy har potential att bidra till framväxten av ett övervakningssamhälle. Genom att tillämpa teoretiska perspektiv som Foucaults panoptikon-teori, Lyons teori om övervakningssamhället och Zuboffs övervakningskapitalism kan vi förstå de strukturer och mekanismer som är inblandade i förordningens genomförande. Ett viktigt område för framtida forskning är att analysera hur EU:s chat control-policy faktiskt implementeras om förordningen går igenom och hur det isåfall tillämpas i praktiken. Detta kan undersöka hur privata företag och myndigheter tolkar och uppfyller reglerna för övervakning och kontroll av digital kommunikation. Det kan också undersöka eventuella tekniska utmaningar och kostnader som uppstår i samband med genomförandet av policyn.

9. KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur:

Boréus, Kristina & Sebastian Khol (2018). Innehållsanalys i *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan Lund: Studentlitteratur

Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan Lund: Studentlitteratur

Foucault, Michel (2017). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. Femte översedda och ombrutna upplagan Lund: Arkiv förlag

Larsson, Bengt & Engdahl, Oskar (red.) (2011). *Social kontroll: övervakning, disciplinering och självreglering*. 1. uppl. Malmö: Liber

Lyon, David (2001). *Surveillance society: monitoring everyday life*. Buckingham: Open Univ. Press

Zekos, Georgios I. (2022). *Political, Economic and Legal Effects of Artificial Intelligence : Governance, Digital Economy and Society [Elektronisk resurs]*. Cham: Springer International Publishing AG

Internetkällor:

European commission. 2022. REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down rules to prevent and combat child sexual abuse https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:13e33abf-d209-11ec-a95f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF (Hämtad: 2023-05-22)

Novus. 2023. Svenskarnas syn på EU:s Chat Control 2. <https://novus.se/egnaundersokningar-arkiv/svenskarnas-syn-pa-chat-control-2/>. (Hämtad: 2023-05-20)

Svenska Dagbladet. 2023. Professor jämför EU:s förslag med Stasi. <https://www.svd.se/a/rlek2R/gunnar-strommer-om-chat-control-bestammer-oss-efter-ordforanden-skapet>. (Hämtad: 2023-05-21)

SVT Utrikes. 2023. Kritiserade EU-förslaget: Så kan dina vanliga familjefoton stämplas som pedofili. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/eu-forslaget-chat-control-kritiseras>. (Hämtad: 2023-05-22)

The New York Times. 2019. Edward Snowden's Memoir Is Coming in September. <https://www.nytimes.com/2019/08/01/books/edward-snowden-book.html>. (Hämtad: 2023-05-22)

The Guardian. 2019. Shoshana Zuboff: 'Surveillance capitalism is an assault on human autonomy'. <https://www.theguardian.com/books/2019/oct/04/shoshana-zuboff-surveillance-capitalism-assault-human-autonomy-digital-privacy>. (Hämtad: 2023-05-22)

10. BILAGA

TEORETISKT RAMVERK	VÄRDEN	FRÅGOR
FOUCAULT	Bevis för ständig övervakning	Är det någon del av förordningen som innebär kontinuerlig övervakning av individer eller organisationer? Hur beskrivs detta?
	Effekter på beteende	Beskriver förordningen några förväntade effekter på beteendet hos de som övervakas? Till exempel, antyder den att övervakning kan avskräcka brott?
LYON	Teknologisk övervakning	Beskrivs någon form av datainsamling i förordningen? Hur används dessa data?
	Datainsamling	Vilken roll spelar teknologiska verktyg i <u>övervakningsplanerna</u> som beskrivs i förordningen?
ZUBOFF	Ekonomisk vinning från data	Finns det några antydningar om att data som samlas in kan användas för ekonomisk vinning?
	Företagens roll	Vilken roll spelar privata företag i de <u>övervakningsstrategier</u> som beskrivs i förordningen?